

УДК 378.14:159.95

DOI 10.31654/2663-4902-2024-PP-3-71-79

Циганчук М. О.

викладач кафедри іноземної філології і перекладу
Київського міжнародного університету
mshtsk@yahoo.com
orcid.org/0009-0001-8076-3934

МЕТОДИ ТА ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ НАБУТТЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Статтю присвячено визначенню та систематизації принципів теоретичних засад та методів формування такого освітнього середовища, яке б сприяло формуванню м'яких навичок у здобувачів вищої освіти. Для досягнення поставленої мети використано методи теоретичного аналізу, систематизації, порівняння та узагальнення. Актуальність цієї наукової проблематики зумовлена тим, що освітнє середовище виступає максимально придатною основою для розвитку життєво важливих компетенцій здобувачів освіти, а ефективне формування м'яких навичок у студентів вищих закладів освіти є ключовим чинником їхньої конкурентоспроможності на ринку праці та успішності в житті. У результаті здійсненого теоретичного аналізу виділено ряд засадничих положень, виражених у конкретних принципах створення оптимального для розвитку м'яких навичок здобувачів вищої освіти освітнього середовища, а саме принципи динамічності, індивідуального підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладачів та студентів, принцип взаємодії, реалізації колективних творчих справ, психологічної безпеки, активності та самостійності здобувача освіти, рефлексивності, зв'язку освітнього процесу з майбутньою професійною діяльністю та реальним життям.

Визначено, що методом є конкретне інструментальне втілення того чи іншого засадничого положення, впорядкована сукупність алгоритмів використання засобів для досягнення певної мети. До кожного принципу було підібрано ряд методів, що дозволяють максимально повно реалізувати його засадничі положення: наприклад, інтерактивні методи навчання, методи проблемного навчання, партнерство з потенційними роботодавцями, волонтерська діяльність, участь у соціальних проєктах, участь у колективних творчих справах, впровадження інституту наставництва, метод надання конструктивного зворотного зв'язку тощо. Акцентовано увагу на тому, що спільною рисою підібраних методів створення оптимального для розвитку soft skills освітнього середовища є їх зорієнтованість на формування стресостійкості, комунікативних навичок, емоційного інтелекту та рефлексії серед здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: м'які навички, освітнє середовище, метод, комунікативні здібності, спілкування, емоційний інтелект.

Постановка проблеми. Формування м'яких навичок (soft skills) у студентів вищих закладів освіти є важливим аспектом сучасної освіти, який відіграє вирішальну роль у майбутній професійній та особистій успішності. М'які навички включають в себе такі здібності як комунікація, командна робота, лідерство, критичне мислення, адаптивність, емоційний інтелект та конструктивне вирішення конфліктів. На відміну від технічних навичок, м'які навички є універсальними і застосовуються у різних сферах діяльності та життєвих ситуаціях. Студенти, які володіють розвиненими

м'якими навичками, легше знаходять роботу, швидше просуваються по кар'єрній драбині та мають вищий рівень задоволеності життям. Вони здатні ефективніше взаємодіяти з колегами, керівниками та клієнтами, що робить їх незамінними у будь-якій команді. Роботодавці також все частіше звертають увагу на наявність у кандидатів м'яких навичок, оскільки вони сприяють ефективній співпраці, кращій адаптації до змін та загальному підвищенню продуктивності праці.

Освітнє середовище відіграє вирішальну роль у формуванні м'яких навичок студентів, забезпечуючи їм необхідні умови та ресурси для розвитку перерахованих універсальних компетенцій. Тому визначення методів та засад формування сприятливого середовища для набуття м'яких навичок у студентів вищих навчальних закладів є дуже важливим та перспективним завданням. Важливість розкриття методів створення сприятливого середовища полягає у розвитку методичної інфраструктури закладу освіти, що забезпечує доступ до ресурсів та технологій, необхідних для реалізації сучасних освітніх програм.

Відповідно ефективне формування м'яких навичок у студентів вищих закладів освіти є ключовим чинником їхньої конкурентоспроможності на ринку праці та успішності в житті. Можна припустити, що планомірна інтеграція в освітній простір необхідності використання цих навичок, що передбачає реалізацію ряду методичних засад, сприятиме всебічному розвитку особистості, підвищенню рівня взаємодії та адаптивності майбутніх фахівців. Тому завдання визначення засадничих положень та методів створення середовища, яке б сприяло формуванню м'яких навичок у здобувачів вищої освіти, виступає, з одного боку досить проблемним у зв'язку зі своєю складністю, але з іншого боку – його вирішення уявляється досить затребуваним станом на теперішній час та відкриває широкі перспективи для подальшого вдосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поява у зарубіжній джерельній базі поняття м'яких навичок (soft skills) призвела до жвавого інтересу наукової спільноти (педагогів, соціологів, психологів, філософів) до подальшої деталізованої розробки та наукової кластеризації цього нещодавно ідентифікованого наукового феномену. Активне дослідження явища м'яких навичок призвело до стрімкого зростання зарубіжних та вітчизняних наукових робіт, в яких висвітлювались сутнісні та феноменологічні характеристики soft skills, особливості їх прояву, внутрішня структура, роль у різноманітних царинах людської діяльності. Особлива увага м'яким навичкам приділяється у педагогіці, у рамках якої це явище і було вперше ідентифіковано та обґрунтовано. Сама розробка феномену м'яких навичок пов'язана з усвідомленням провідними представниками педагогічної науки, що для успішного та адаптивного функціонування у сучасному кризовому та складному суспільстві, у здобувача освіти мають бути сформовані такі загальнолюдські та одночасно і універсальні, і неспецифічні (тобто такі що не вимагають вузьких знань та навичок у певній області) компетенції, які б дозволили орієнтуватися у мінливих умовах невизначеного та хиткого світового порядку, швидко налагоджувати горизонтальні зв'язки, орієнтуватися у різноманітних (у тому числі і у стресогенних) ситуаціях соціальної взаємодії. Відповідно сама проблематика soft skills як бажаних та необхідних для представників сучасного суспільства вмінь та навичок досить часто представляється саме з позиції шляхів, механізмів, прийомів та методів їх цілеспрямованого формування у підростаючого покоління.

Накопичений у джерельній базі арсенал досліджень, спрямованих на розкриття м'яких навичок можна умовно поділити на 2 великих класи: 1) дослідження сутнісних характеристик м'яких навичок та їх порівняльний аналіз з так званими «твердими» навичками; 2) дослідження шляхів розвитку soft skills у різних категорій осіб.

Перший клас досліджень у більшій мірі представлено у роботах зарубіжних науковців – Б. Каллік, Р. Карні, Г. Клекстон, А. Коста, Л. Ліппман, К. Мур, Р. Райберг, К. Трендс [9; 11]. Так, зокрема, розмірковуючи про сутність soft skills Г. Клекстон,

А. Коста та Б. Каллік, вказують на можливість називати їх некогнітивними навичками. Автори стверджують, що використовуючи категорію м'яких навичок необхідно мати на увазі, що ці риси та здібності, на відмінну від інтелектуально складних технічних («твердих») навичок, є менш когнітивно складними та менш вимірюваними [9]. У свою чергу Л. Ліппман, Р. Райберг, Р. Карні, К. Мур, К. Трендс зазначають, що м'які навички стосуються широкого набору навичок, компетенцій, поведінки, ставлення та особистих якостей, які дозволяють людям ефективно орієнтуватися в навколишньому середовищі, добре працювати з іншими, ефективно досягати своїх цілей – ці навички широко застосовуються та доповнюють інші компетенції, такі як технічні, професійні та академічні [11, с. 4]. Серед вітчизняних дослідників концептуальні підходи до визначення soft skills були розглянуті Г. Черушевою [6].

Необхідно зазначити, що переважна більшість робіт українських науковців присвячена розкриттю проблематики розвитку м'яких навичок у здобувачів освіти закладів різних рівнів, тобто може бути віднесена до другого з виділених нами класів досліджень у цій галузі. Мова йде про таких українських дослідників як Н. Бурмакіна, Л. Дзевицька, Г. Корнюш, Н. Солтис, Н. Сосновенко, І. Ткачук, О. Торосян, А. Цапко, Г. Черушева, А. Шелякіна, С. Шестакова та ін. [1; 2; 4; 5; 6; 7; 8]. Зокрема, І. Ткачук, Н. Сосновенко, А. Шелякіна, О. Торосян розглядали проблемні питання розвитку soft skills у студентів коледжів та студентів ЗВО [5; 7]. Г. Корнюш запропонувала систему формування м'яких навичок у студентів ЗВО у контексті вивчення іноземних мов [4]. У роботах Л. Дзевицької, А. Цапко, Н. Солтис розглянуто інноваційні стратегії та ролі освіти щодо забезпечення розвитку м'яких навичок здобувачів вищої освіти [2].

Окремим блоком наукових робіт, присвячених розвитку soft skills, виступають дослідження, спрямовані на виявлення ефективності інтерактивних методів навчання у процесі формування м'яких навичок. У цьому блоці можна відмітити дослідження Н. Бурмакіної, яка висвітлювала питання формування м'яких навичок студентів за допомогою такого інтерактивного методу навчання як case-study на заняттях з іноземної мови [1]. У статті С. Шестакової представлено огляд різних інтерактивних методів навчання для формування м'яких навичок у студентів юридичного профілю [8].

Проблематикою розвитку м'яких навичок у контексті перспективи управління змінами переймався такий зарубіжний дослідник як Р. Левассер [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На тлі стрімкого зростання кількості праць, присвячених різним аспектам організації набуття студентами закладів вищої освіти м'яких навичок, можна констатувати певну невпорядкованість, недостатню систематизованість відомостей про принципові підвалини та методи формування м'яких навичок здобувачів вищої освіти шляхом створення сприятливого освітнього середовища. Кожен з авторів виділяє та акцентує увагу на певному вузькому колі педагогічних чинників, що лежать в основі успішного набуття студентами soft skills, за яким втрачається загальна картина розвиваючого освітнього середовища, сприятливого для формування таких універсальних навичок майбутнього фахівця як soft skills. Можна констатувати явну недостатність робіт, в яких би у осмислювались та у загальнопедагогічному контексті висвітлювались методи та засади формування сприятливого середовища для набуття м'яких навичок студентами вищих навчальних закладів.

Мета статті – визначити та систематизувати теоретичні засади і методи формування такого освітнього середовища, яке б сприяло формуванню м'яких навичок у здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Станом на теперішній час виникла потреба у кваліфікованих працівниках, які здатні взаємодіяти, налагоджувати ділові стосунки з партнерами, долати комунікативні бар'єри, організовувати людей на досягнення спільної мети. Тому система освіти повинна забезпечувати формування soft skills студентів у ЗВО. На думку Т. Каткової та Г. Варіної саме комунікація та комунікативні вміння забезпечують здійснення будь-якої професійної й фахової діяльності [3, с. 39].

Спираючись на висвітлену джерельну базу, зокрема, існуючі тлумачення категорії м'яких навичок [1; 2; 4; 5], можна запропонувати ряд засадничих положень (принципів), яких варто дотримуватись для створення такого освітнього середовища у ЗВО, яке дозволило б безперешкодно розвивати м'які навички здобувачів освіти:

1. Принцип динамічності – варто створювати змінні умови навчально-пізнавальної діяльності здобувача вищої освіти, що вимагатиме від нього постійної активізації креативного та адаптивного потенціалу та, відповідно, вправління у розвитку soft skills.

2. Принцип диференційованого (індивідуального) підходу до здобувачів вищої освіти – принцип диференційованого або індивідуального підходу до здобувачів вищої освіти передбачає врахування індивідуальних особливостей кожного студента для забезпечення ефективного навчального процесу. Цей підхід ґрунтується на розумінні того, що кожен студент має свої унікальні потреби, здібності, інтереси та темпи засвоєння матеріалу. Впровадження індивідуального підходу передбачає використання різних методів і форм навчання, адаптованих до рівня підготовки та навчальних можливостей кожного студента. Це може включати диференціацію завдань за рівнем складності, індивідуальні консультації, гнучкі форми контролю знань і оцінювання, а також створення умов для розвитку творчих здібностей і критичного мислення. Мета цього підходу полягає в тому, щоб кожен студент мав можливість максимально реалізувати свій потенціал, досягти високих навчальних результатів і набути необхідних компетенцій, що сприятиме його професійному і особистісному зростанню.

3. Принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача та студента – для створення сприятливої атмосфери для формування у студентів soft skills викладачам варто дотримуватись особистісного підходу у процесі педагогічної взаємодії. Мова йде про таке ставлення до студентів, що передбачає визнання їх суб'єктності, творчого потенціалу та рівних прав в освітньому процесі.

4. Принцип взаємодії – провідною умовою впровадження оптимального для розвитку м'яких навичок освітнього середовища є забезпечення конструктивної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

5. Принцип реалізації колективних творчих справ – цілеспрямована організація продуктивної комунікативної взаємодії під час вирішення спільних завдань буде сприяти побудові позитивного психологічного клімату в студентському колективі, що виступає важливою педагогічною умовою формування освітнього середовища, сприятливого для плекання м'яких навичок.

6. Принцип психологічної безпеки – для розвитку емоційного інтелекту та інших м'яких навичок важливо створити середовище, в якому студенти відчувають себе психологічно безпечно. Це включає запобігання булінгу, підтримку інклюзивності та створення культури поваги та взаєморозуміння.

7. Принцип активності та самостійності здобувача освіти – студенти, діючи в організованому навчально-дослідницькому середовищі, мають змогу розвивати власні інтереси, певні риси характеру, емоції та почуття. Під час практичної діяльності студенти вправляються у виконанні завдань різного ступеня складності, вчать досягати бажаного результату, проявляючи наполегливість, ініціативність, вносять елементи новизни. За умови забезпечення активності та самостійності студенти продуктивно пізнають навколишню дійсність, у них розвиваються інтелектуальні, вольові та емоційні здібності, що складають основу soft skills.

8. Принцип рефлексивності – цей принцип у роботі зі студентами щодо створення освітнього середовища, сприятливого для розвитку м'яких навичок спрямований на стимулювання саморефлексії, усвідомлення власних дій, думок та почуттів. Це дозволяє студентам краще розуміти свої сильні та слабкі сторони, а також розвивати навички, необхідні для успішної комунікації та лідерського потенціалу. Варто створювати такі обставини під час освітнього процесу, які б стимулювали

студентів аналізувати свої дії, емоції та думки, що допоможе їм краще розуміти свої реакції на різні ситуації.

9. Принцип зв'язку освітнього процесу з майбутньою професійною діяльністю – навчання має бути тісно пов'язане з реальними вимогами і ситуаціями, з якими студенти зіткнуться у своїй професійній діяльності. Це означає, що освітній процес повинен включати завдання та проекти, які моделюють реальні робочі ситуації, сприяючи таким чином розвитку критичного мислення, комунікативних навичок, уміння працювати в команді, адаптивності та креативності. Викладачі мають створювати умови для практичного застосування знань, залучати студентів до роботи над проектами, що вимагають вирішення комплексних проблем, подібних до тих, з якими вони стикатимуться у професійній діяльності [1; 2; 4; 5].

Виділивши засадничі положення (принципи) тепер можна підібрати комплекс методів формування сприятливого середовища для набуття м'яких навичок у студентів вищого навчального закладу, які б відповідали перерахованих принципам. Необхідно зазначити, що метод – це конкретне інструментальне втілення того чи іншого засадничого положення, впорядкована сукупність алгоритмів використання засобів для досягнення певної мети [1]. Співвідношення висвітлених засадничих положень та методів формування оптимального для набуття м'яких навичок здобувачів вищої освіти освітнього середовища ЗВО представлено у таблиці 1.

Обґрунтуємо співвідношення кожного принципу та відповідних йому методів створення оптимального для формування м'яких навичок студентів освітнього середовища у закладі вищої освіти. Так, наприклад, принцип динамічності передбачає гнучкість і швидку адаптацію навчального процесу до змін, що ефективно реалізується через метод дискусії, метод віртуальної реальності, використання ІКТ, стажування, метод проблемно-орієнтованого навчання та організацію продуктивної самостійної роботи, адже ці методи сприяють активній зміні діяльності студентів.

Принцип індивідуального підходу акцентує увагу на унікальності кожного студента, що досягається за допомогою індивідуальних консультацій, адаптивного навчання та забезпечення рівного доступу до всіх освітніх послуг, дозволяючи враховувати потреби та можливості кожного здобувача освіти.

Принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладачів та студентів орієнтований на побудову рівноправних і довірливих стосунків, що втілюється через впровадження інституту наставництва, організацію позанавчальних заходів, надання психологічної підтримки і методу особистісного, емпатійного, доброзичливого спілкування, сприяючи взаєморозумінню та підтримці студентів викладачами.

Таблиця 1

Співвідношення принципів та методів формування сприятливого освітнього середовища для набуття м'яких навичок студентами закладів вищої освіти

№ з/п	Принцип	Методи реалізації засадничих положень
1.	Динамічності	Метод дискусії, метод віртуальної реальності, використання ІКТ, стажування, метод проблемно-орієнтованого навчання, організація продуктивної самостійної роботи
2.	Індивідуального підходу	Індивідуальні консультації, адаптивне навчання, забезпечення рівного доступу до усього спектру освітніх послуг
3.	Суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладачів та студентів	Впровадження інституту наставництва, організація позанавчальних заходів, надання психологічної підтримки, метод особистісного, емпатійного, доброзичливого спілкування

№ з/п	Принцип	Методи реалізації засадничих положень
4.	Принцип взаємодії	Робота у групах, інтерактивні методи навчання: групові проєкти, дискусії, рольові ігри, практичні завдання
5.	Реалізації колективних творчих справ	Волонтерська діяльність, участь у соціальних та різноманітних командних проєктах, рольові ігри
6.	Психологічної безпеки	Дотримання етичного кодексу поведінки учасників освітнього процесу, психологічні тренінги, функціонування «гарячої лінії», впровадження культури толерантності
7.	Активності та самостійності здобувача освіти	Організація спортивних та культурних заходів, організація самостійної роботи щодо вивчення навчальних дисциплін, організація самостійної дослідницької діяльності
8.	Рефлексивності	Ведення щоденника, регулярні самозвіти, групові дискусії, надання конструктивного зворотного зв'язку
9.	Зв'язку освітнього процесу з майбутньою професійною діяльністю та реальним життям	Партнерство з потенційними роботодавцями, організація зустрічей з практикуючими та досвідченими фахівцями, моделювання ситуацій майбутньої професійної діяльності, імітація виконання майбутніх професійних обов'язків за допомогою ІКТ

Принцип взаємодії забезпечує активну співпрацю між учасниками навчального процесу, що реалізується через роботу у групах, інтерактивні методи навчання, такі як групові проєкти, дискусії, рольові ігри та практичні завдання, оскільки вони стимулюють колективне мислення і взаємодію [1; 8].

Принцип реалізації колективних творчих справ спрямований на розвиток творчості та соціальної відповідальності, що досягається через волонтерську діяльність, участь у соціальних та різноманітних командних проєктах і рольові ігри, оскільки вони розвивають командну роботу і ініціативу.

Принцип психологічної безпеки у навчальному процесі вимагає створення умов, що сприяють комфортній та безпечній атмосфері для всіх учасників. Це досягається через дотримання етичного кодексу поведінки учасників освітнього процесу, проведення психологічних тренінгів, функціонування «гарячої лінії» для консультації та підтримки, а також впровадження культури толерантності, що сприяє взаєморозумінню та уникненню конфліктів.

Принцип активності та самостійності здобувача освіти покликаний стимулювати активну участь учнів у навчальному процесі та їхню самостійну роботу. Це реалізується через організацію спортивних та культурних заходів для активного відпочинку, самостійну роботу щодо вивчення навчальних дисциплін та проведення самостійної дослідницької діяльності, що сприяє розвитку самостійності та ініціативності учнів.

Принцип рефлексивності підкреслює важливість самоаналізу та самовдосконалення учасників навчального процесу. Для цього використовуються різноманітні методи, такі як ведення щоденника, регулярні самозвіти, групові дискусії та надання конструктивного зворотного зв'язку, що сприяє усвідомленню власних успіхів та помилок для подальшого вдосконалення.

Принцип зв'язку освітнього процесу з майбутньою професійною діяльністю та реальним життям вимагає інтеграції навчання з практикою та реальними сферами життя. Це досягається через партнерство з потенційними роботодавцями, організацію зустрічей з практикуючими та досвідченими фахівцями, моделювання ситуацій

майбутньої професійної діяльності та імітацію виконання майбутніх професійних обов'язків за допомогою ІКТ, що сприяє практичному застосуванню отриманих знань та навичок [3; 4; 7].

У загальному підсумку можна прогнозувати, що реалізація визначених засад та методів у повній мірі забезпечить формування такого освітнього середовища ЗВО, перебуваючи у якому студенти матимуть змогу успішно вправлятися у розвитку м'яких навичок.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, станом на теперішній час у наукових колах значна увага приділяється питанню пошуку шляхів цілеспрямованого та ефективного формування м'яких навичок у студентів ВНЗ. Планомірна інтеграція в освітній простір необхідності використання цих навичок, що передбачає реалізацію ряду методичних засад, сприятиме всебічному розвитку особистості, підвищенню рівня взаємодії та адаптивності майбутніх фахівців. З опорою на джерельну базу та наявні тлумачення поняття м'яких навичок було виділено низку засад формування сприятливого середовища для набуття м'яких навичок здобувачів вищої освіти, а саме мова йде про принципи динамічності, індивідуального підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладачів та студентів, принцип взаємодії, реалізації колективних творчих справ, психологічної безпеки, активності та самостійності здобувача освіти, рефлексивності, зв'язку освітнього процесу з майбутньою професійною діяльністю та реальним життям. До кожного принципу було підібрано ряд методів, що дозволяють максимально повно реалізувати його засадничі положення. Спільною рисою підібраних методів створення оптимального для розвитку soft skills освітнього середовища є їх зорієнтованість на формування стресостійкості, комунікативних навичок, емоційного інтелекту та рефлексії серед здобувачів вищої освіти.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні та дослідженні психолого-педагогічних умов формування м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти, емпіричному визначенні потенціалу кожного з визначених методів щодо формування конкретних soft skills студентів.

Література

1. Бурмакіна Н. С. Формування м'яких навичок здобувачів вищої освіти за допомогою інтерактивного методу навчання case-study на заняттях з іноземної мови. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 2 (30). С. 1045–1053. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2\(30\)-1045-1053](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2(30)-1045-1053) (дата звернення: 01.06.2024).
2. Дзевицька Л. С., Цапко А. М., Солтис Н. В. Забезпечення розвитку soft skills у студентів вищих навчальних закладів: інноваційні стратегії та ролі освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 14 (32). С. 149–160. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14\(32\)-149-160](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14(32)-149-160) (дата звернення: 01.06.2024).
3. Каткова Т. А., Варіна Г. Б. Розвиток комунікативних умінь студентів психологічних спеціальностей під час навчання у ВНЗ. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 5. Т. 2. С. 38–43. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/513081.pdf> (дата звернення: 01.06.2024).
4. Корнюш Г. В. Формування м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти в контексті навчання іноземних мов. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2020. Т. 36. С. 99–110. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-08> (дата звернення: 30.05.2024).
5. Ткачук І. І., Сосновенко Н. В. Розвиток «soft skills» у студентів коледжів. *Професійна освіта*. 2019. № 3 (84). С. 16–18. URL: https://lib.iitta.gov.ua/717748/1/Tkachuk_Sosnovenko_soft%20skills_2019_16-18.pdf (дата звернення: 31.05.2024).
6. Черушева Г. Концептуальні підходи до визначення «soft skills» у сучасних моделях управлінської компетентності. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2023. № 1 (28). С. 128–137. DOI: <https://doi.org/10.31108/2.2023.1.28.13> (дата звернення: 31.05.2024).

7. Шелякіна А., Торосян О. Формування та розвиток soft skills у студентів вищих навчальних закладів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 66. Том 3. С. 272–276. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-3-40> (дата звернення: 31.05.2024).
8. Шестакова С. Використання інтерактивних методів навчання для формування soft skills у студентів юридичного профілю. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. №2 (96). С. 224–233. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.02/224-233> (дата звернення: 28.05.2024).
9. Claxton G., Costa A. L., Kallick B. Hard thinking about soft skills. *Educational leadership*. 2016. Vol. 73. № 6. P. 60–64. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1092939> (last accessed: 28.05.2024).
10. Levasseur R. People skills: developing soft skills – a change management perspective. *Interfaces*. 2013. Vol. 43. № 6. P. 566–571. DOI: <https://doi.org/10.1287/inte.2013.0703> (last accessed: 29.05.2024).
11. Workforce connections: key «soft skills» to foster youth workforce success: toward consensus across fields / Lippman L. H., Ryberg R., Carney R., Moore K. A., Trends C. *Child Trends Publication*, 2015. 56 p. URL: <https://www.fhi360.org/wp-content/uploads/drupal/documents/workforce-connections-soft-skills-small.pdf> (last accessed: 28.05.2024).

References

1. Burmakina, N.S. (2024). Formuvannya miakyykh navychok здобувачів вищої освіти за допомогою інтерактивного методу навчання case-study на зaniattiyakh z inozemnoi movy [Formation of soft skills of higher education applicants using the interactive method of teaching case-study in foreign language classes]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii – Scientific innovations and advanced technologies*. No 2 (30). Pp. 1045–1053. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2\(30\)-1045-1053](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2(30)-1045-1053) [in Ukrainian].
2. Dzevytska, L.S., Tsapko, A.M. & Soltys, N.V. (2023). Zabezpechennia rozvytku soft skills u studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv: innovatsiini stratehii ta roli osvity [Ensuring the development of soft skills in students of higher educational institutions: innovative strategies and roles of education]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and innovations of science*. No 14 (32). Pp. 149–160. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14\(32\)-149-160](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14(32)-149-160) [in Ukrainian].
3. Katkova, T.A. & Varina, H.B. (2017). Rozvytok komunikatyvnykh umin studentiv psykholohichnykh spetsialnostei pid chas navchannia u VNZ [Development of Communicative Skills of Students of Psychological Specialties during Higher Education Institutions]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*. Issue 5. Vol. (2). Pp. 38–43. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/513081.pdf> [in Ukrainian].
4. Korniyush, H.V. (2020). Formuvannya miakyykh navychok u studentiv zakladiv vyshchoi osvity v konteksti navchannia inozemnykh mov [Formation of soft skills in students of higher education institutions in the context of teaching foreign languages]. *Vykladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi – Language teaching in higher education institutions at the modern stage. Interdisciplinary connections*. Vol. 36. Pp. 99–110. URL: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-08> [in Ukrainian].
5. Tkachuk, I.I. & Sosnovenko, N.V. (2019). Rozvytok «soft skills» u studentiv koledzhiv [Development of «soft skills» in college students]. *Profesiina osvita – Vocational education*. No 3 (84). Pp. 16–18. https://lib.iitta.gov.ua/717748/1/Tkachuk_Sosnovenko_soft%20skills_2019_16-18.pdf [in Ukrainian].
6. Cherusheva, H. (2023). Kontseptualni pidkhody do vyznachennia «soft skills» u suchasnykh modeliakh upravliinskoï kompetentnosti [Conceptual Approaches to the Definition of «Soft Skills» in Modern Models of Managerial Competence]. *Orhanizatsiina psykholohiia. Ekonomichna psykholohiia – Organizational psychology. Economic psychology*. No 1 (28). Pp. 128–137. URL: <https://doi.org/10.31108/2.2023.1.28.13> [in Ukrainian].
7. Sheliakina, A. & Torosian, O. (2023). Formuvannya ta rozvytok soft skills u studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [Formation and development of soft skills in students of higher educational institutions]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of humanitarian sciences*. Issue 66 (3). Vol. 3. Pp. 272–276. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-3-40> [in Ukrainian].

8. Shestakova, S. (2020). Vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia dlia formuvannia soft skills u studentiv yurydychnoho profilu [Use of interactive teaching methods for the formation of soft skills in law students]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No 2 (96). Pp. 224–233. URL: <https://doi.org/10.24139/2312–5993/2020.02/224–233> [in Ukrainian].

9. Claxton, G., Costa, A. L., & Kallick, B. (2016). Hard thinking about soft skills. *Educational leadership*. Vol. 73 (6). Pp. 60–64. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1092939> [in English].

10. Levasseur, R. (2013). People skills: developing soft skills – a change management perspective. *Interfaces*. Vol. 43. Issue 6. Pp. 566–571. URL: <https://doi.org/10.1287/inte.2013.0703> [in English].

11. Lippman, L.H., Ryberg, R., Carney, R., & Moore, K.A. (2015). Workforce connections: key «soft skills» to foster youth workforce success: toward consensus across fields. *Child Trends Publication*. URL: <https://www.fhi360.org/wp-content/uploads/drupal/documents/workforce-connections-soft-skills-small.pdf> [in English].

Tsyhanchuk M.

teacher of the department of foreign philology and translation
Kyiv International University
mshtsk@yahoo.com
orcid.org/0009-0001-8076-3934

METHODS AND PRINCIPLES OF CREATING A FAVORABLE ENVIRONMENT FOR THE ACQUISITION OF SOFT SKILLS BY STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The article provides a detailed justification of the principles and methods of creating an optimal educational environment for the development of students' soft skills within the functioning of a higher education institution.

Purpose: to identify and systematize the theoretical foundations and methods of creating an educational environment that would promote the development of soft skills in higher education students.

Methods: theoretical analysis, systematization, comparison and generalization.

Results: as a result of the theoretical analysis, a number of fundamental provisions have been identified, expressed in specific principles of creating an educational environment that is optimal for the development of soft skills of higher education students, namely the principles of dynamism, individual approach, subject-subject interaction of teachers and students, the principle of interaction, implementation of collective creative work, psychological safety, activity and independence of the student, reflexivity, connection of the educational process with future professional activity and real life. It has been determined that a method is a specific instrumental embodiment of a particular fundamental principle, an ordered set of algorithms for using means to achieve a certain goal. For each principle, a number of methods have been selected that allow for the fullest possible implementation of its fundamental provisions: interactive teaching methods, problem-based learning methods, partnerships with potential employers, volunteer activities, etc. A common feature of the selected methods of creating an optimal educational environment for the development of soft skills is their focus on the formation of stress resistance, communication skills, emotional intelligence, and reflection among higher education students.

The scientific novelty of the study is that for the first time a system of principles and their corresponding methods for creating a favorable environment for the acquisition of soft skills by higher education students was developed.

The practical significance of the study is the possibility of using the list of methods for the formation of soft skills in the daily practice of the educational process in a higher education institution.

Key words: soft skills, educational environment, method, communication skills, communication, emotional intelligence.